

Branko Tošović, Arno Wonisch (ur.)

**Srpski pogledi na odnose
između srpskog, hrvatskog
i bošnjačkog jezika**

**Die serbische Sichtweise
des Verhältnisses zwischen
dem Serbischen, Kroatischen
und Bosniakischen**

I/1

Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz
Beogradska knjiga
2010

Branko Tošović (Grac)

Korelaciona gramatika bosanskog/bošnjačkog, hrvatskog i srpskog jezika Dio 1: Fonetika – Fonologija – Prozodija

U tekstu se daje zaključak i sadržaj knjige Korelaciona gramatika bosanskog/bošnjačkog, hrvatskog i srpskog jezika, dio 1: Fonetika – Fonologija – Prozodija (Grac, 2009, 545 s.).

U ovoj knjizi učinjen je pokušaj da se kompleksno razmotre osnovna fonetska, fonološka i ortoepska pitanja bosanskog/bošnjačkog, hrvatskog i srpskog jezika na dvije interakcijske ravni: 1. u međusobnom odnosu fonetskih, fonoloških i prosodijskih jedinica i 2. u korelaciji bosanskog/bošnjačkog, hrvatskog i srpskog jezika, a takođe u poređenju sa drugim jezicima (sloven-skim i njemačkim jezikom). Tako su nastala dva analitička korelaciona sistema – intralingvistički (strukturni) i interlingvistički (međujezički).

Na prvom planu autor izdvaja strukturni intrakorelacional (koji obuhvata odnose fonetskih, fonoloških i prosodijskih jedinica iste podkategorije), interkorelacional (koji sadrži odnose jedinica različitih kategorija) i ekstrakorelacional (u kome se nalaze odnosi jedinica različitih jezičkih nivoa).

Na intralingvističkom planu autor analizira retrokorelacional (interakciju savremenog fonetsko-fonološkog-prozodijskog stanja i prethodnog, najstarijeg), intrakorelacional (standardni bosanski/bošnjački, hrvatski, srpski jezik ↔ dijalekti), interkorelacional (bosanski/bošnjački jezik ↔ hrvatski jezik ↔ srpski jezik), suprakorelacional (bosanski/bošnjački jezik, hrvatski jezik, srpski jezik ↔ drugi južnoslovenski jezici), superkorelacional (bosanski/bošnjački jezik, hrvatski jezik, srpski jezik ↔ istočni i/li zapadni slovenski jezici) i ekstrakorelacional (bosanski/bošnjački jezik, hrvatski jezik, srpski jezik ↔ njemački jezik).

Na oba nivoa izdvaja se kategorijal – sistem kompatibilnih odnosa.

Knjigu čini pet tematskih cjelina. U prvom dijelu daje se opšta (osnovna) informacija o bosanskom/bošnjačkom, hrvatskom i srpskom jeziku, njihovom nastanku i razvoju te arealnoj diferencijaciji (dijalekatskoj razuđenosti). U ovome poglavlju ukazuje se na istraživačku građu i prezentira on-line Gralis-Korpus, koji je razvijen na Univerzitetu u Gracu i koji predstavlja osnovu ovog istraživanja.

Drugi dio je posvećen opštim fonetskim i fonološkim pitanjima (šta je fonetika i fonologija, koje su njihove osnovne jedinice), sa posebnim osvrtom na odnos glas ↔ fonema ↔ grafema i prirodu govornih organa. Jedan segment ove cjeline čini transkripcija i transliteracija.

U trećem dijelu razmatraju se vokali. Oni se tumače u odnosu na njihove akustičke, artikulacione, funkcionalne i korpusne vrijednosti. Posebno se razmatra jat i tumače njegovi refleksi. Analiza obuhvata pojave kao što su preglas, prevoj, vokalizacija i ispadanje vokala. Jedan segment istraživanja čine vokalske korelacije, koje se analiziraju u okviru retrokorelacionala, intrakorelacionala, interkorelacionala, suprakorelacionala i ekstrakorelacionala.

Četvrti dio posvećen je konsonantima. Nakon tumačenja njihovih akustičkih, artikulacionih, funkcionalnih i korpusnih vrijednosti slijedi predstavljanje osnovnih pojava – asimilacije, palatalizacije, jotovanja i ispadanja konsonanata. Njihove korelacije su razmotrene na isti način kao i vokalske – u okviru retrokorelacionala, intrakorelacionala, interkorelacionala, suprakorelacionala i ekstrakorelacionala.

U petom dijelu govori se o slogu, intonaciji i akcentu.

Sadržaj

Skraćenice. Znakovi	9
Uvod	15
Opšta informacija o BKS	19
Iz istorije jezika	21
Dijalekti	41
Korpus	49
Fonetika. Fonologija	55
Transkripcija. Transliteracija	75
Pismo	89
Govorni organi	103
Glas i fonema	111
Vokali	125
Vokal jat i njegovi refleksi	149
Preglas	167
Prevoj	169
Vokalizacija	171
Ispadanje vokala	175
Vokalske korelacije	183
Konsonanti	201
Intralingvalne konsonantske korelacije	239
Interlingvalne konsonantske korelacije	279
Asimilacija. Asimilacija po zvučnosti	359
Asimilacija prema načinu tvorbe	375
Palatalizacija	381
Jotovanje	387
Ispadanje konsonanata	391
Slog	393
Intonacija	397
Akcent	405
Literatura	459
Predmetni registar	505
Imenski registar	531
Summary	539
Rezime	541
Content	543
Sadržaj	545

Branko Tošović (Graz)

**Korrelative Grammatik
des Bosni(aki)schen, Kroatischen und Serbischen
Teil 1: Phonetik – Phonologie – Prosodie**

In vorliegendem Text werden die Schlussfolgerungen und der Inhalt des Buches „Korrelative Grammatik des Bosni(aki)schen, Kroatischen und Serbischen. Teil 1: Phonetik – Phonologie – Prosodie“ dargestellt. Diese Publikation erschien im Jahre 2009 und bietet auf 545 Seiten einen Überblick über grundlegende Fragen der Phonetik, Phonologie und Prosodie der genannten Sprachen, wobei auch ein Vergleich zur übrigen Slawia und zur deutschen Sprache hergestellt wird.

Branko Tošović
Institut für Slawistik
der Karl-Franzens-Universität Graz
Merangasse 70
8010 Graz
+43/316/3802522
branko.tosovic@uni-graz.at
www-gewi.kfunigraz.ac.at/gralis/